

Angel Guimerà

Mar y Cel

POEMAS DE ESTA VIDA Y LA MUERTE

LIBRERÍA DE LA RENAIXENÇA

BARCELONA
IMPREMTA "LA RENAIXENÇA"
1905

LA LITERATURA CATALANA DEL SEGLE XIX: LA RENAIXENÇA

INTRODUCCIÓ

La publicació de l'oda *La Pàtria*, de Bonaventura Carles Aribau, l'any 1833, és considerada l'inici de la Renaixença. En ple s. XIX Aribau viu com una mena d'exili la seva destinació laboral a Madrid i busca la llengua com a element que li permet connectar-se amb Catalunya. En una visió romàntica, la llengua esdevenia com el principal vehicle d'expressió i de modelatge de la personalitat col·lectiva.

Un dels autors de la Renaixença per excel·lència és Àngel Guimerà, dramaturg nascut a les Canàries però amb una actitud compromesa amb el catalanisme polític. Les seves obres presenten personatges d'origen incert, mestissos, i també situacions que enfronten o relacionen personatges d'ètnies diferents. Destaquen *Mar i cel*, *Lafilla del mar* i *Terra baixa*, sempre a la recerca de valors autèntics, com l'amor sincer i l'alliberament personal.

[Esta foto](#) de Autor desconocido está bajo licencia [CC BY-SA-NC](#)

ÀNGEL GUIMERÀ, AUTOR DE *MAR I CEL*

Treballarem un escriptor concret, Àngel Guimerà, i una obra concreta, *Mar i cel*, obra de teatre de la Renaixença amb trets romàntics que té com a eixos alguns trets com l'amor, la guerra o la revolució.

QUINES ACTIVITATS FAREM? Algunes són individuals, d'altres en grups: mínim de dos persones i un màxim de 4.

1

Farem una línia del temps en la qual cal fer una repassada dels temes d'història de la literatura catalana, és a dir, les seues etapes. Cal dir el principi i el final de cada etapa, algunes característiques de cada època i obres i autors més importants de cada etapa.

El següent enllaç us servirà per fer la línia del temps però heu d'ampliar-ho amb el que us escrivim en acabat de

l'enllaç: <https://es.slideshare.net/guestf610e697/presentaci-quadre-cronologic-lit-cat>

- Comencem per la literatura medieval en general (Ramon Llull, les quatre grans cròniques, Bernat Metge, la novel·la cavalleresca i *Tirant lo Blanc*, la poesia trobadoresca i Ausiàs March).
- La literatura catalana moderna (la literatura del Renaixement, el Barroc i el Neoclassicisme).
- La literatura catalana del s. XIX: Renaixença (Jacint Verdaguer, Àngel Guimerà, Narcís Oller) i Modernisme (Joan Maragall, Víctor Català, Raimon Casellas, Prudenci Bertrana, Josep Pous i Pagès, Joan Puig i Ferrer, Santiago Rusiñol) (més informació al teu llibre de text).
- El Noucentisme: Eugeni d'Ors, Josep Carner, l'Escola Mallorquina (més informació al teu llibre de text).
- Les avantguardes: el Futurisme amb Joan Salvat-Papasseit, el Surrealisme amb J.V. Foix (més informació al teu llibre de text) (més informació al teu llibre de text).
- La literatura dels anys 20 i 30 del s. XX: Miquel Llor, Carles Soldevila, Josep Maria de Sagarra, Carles Riba, Josep Pla (més informació al teu llibre de text).
- La literatura de la guerra, l'exili i la postguerra: Pere Quart, Agustí Bartra, Salvador Espriu, Joan Vinyoli, Pere Calders (més informació al teu llibre de text).

Quins programes podem fer servir per realitzar les línies del temps?

- TIMELINE
- TIMETOAST
- TIKI TOKI
- SUTORI

Escriuiu en aquest requadre l'enllaç de la vostra creació

seua biografia, des del naixement fins a la seua mort, tot explicant les característiques i obres més essencials de la seua producció literària i la seua vida personal. A

l'enllaç <https://www.escriptors.cat/autors/guimeraa/biografia-angel-guimera> trobareu informació sobre la vida i obra d'Àngel Guimerà.

Podeu fer-ho en qualsevol programa informàtic o a mà (aleshores en un DIN A4).

3 L'obra d'Àngel Guimerà, *Mar i cel*, és una de les més aconseguides. Respon les següents preguntes. Trobareu la informació en qualsevol enllaç de la Viquipèdia com també en el vostre llibre de classe. **Recordeu: les vostres paraules són de creació pròpia; copiar i enganxar, és plagiat!**

3.1 Escriviu-ne la sinopsi, és a dir, el resum de manera breu. La xarxa està plena de resums, no es valorarà els que es copien. Per tant, ho heu de fer amb les vostres paraules.

El llibre es basa en una relació entre els protagonistes Saïd i Blanca que tenen un amor impossible, ja que, el seu impediment era que pertanyien a diferents religions. Saïd era un pirata musulmà (capità d'un vaixell de corsians) i Blanca era una noia Cristiana. Es coneixen quan en el vaixell, han fet presoners a un grup de Cristians, entre ells Blanca, que ha estat cridada per curar una ferida a Saïd. Blanca escolta la trista història de Saïd i a poc a poc es comencen a atreure entre ells. S'adonen del seu amor quan Saïd sent gelosia quan veu a Blanca amb Ferran. Més tard, Blanca se sent agraïda amb ell després de decidir no matar als cristians. Al donar-se del seu amor, Blanca està disposada a morir per Saïd. Finalment, ella ha d'enfrontar-se al seu pare Carles, ja que, ell no accepta la seva relació. Aquest conflicte provoca que Carles acabi disparant a la seva filla en comptes de Saïd, deixant-la ferida. Tot plegat, Saïd l'agafa i abraçant-la, es llancen al mar per a estar units per sempre sense cap impediment.

1 Quins temes tracta?

Principalment hi ha 3 conflictes dramàtics. Primer que tot, tracta la situació de l'expulsió dels moriscos de terres valencianes (s. XVII) i la diferenciació de les persones depenent de si eren musulmans o cristians, en el cas dels protagonistes. Llavors, podem dir que un dels temes que apareixen és un conflicte històric i religiós on podem veure l'enfrontament de dos sectors contraris. Dins d'aquest tema, els protagonistes pertanyen a dos mons diferents amb cultures i religions oposades, que són el que donen lloc al conflicte que hi ha entre el seu amor on és impossible la convivència. Principalment, hi ha aquest conflicte amorós que és complicat resoldre per culpa dels anteriors temes comentats, el que fa que la parella, ho tingui tot en contra. No hi ha espai per al seu amor llavors, escullen l'opció d'estar sempre junts, morint. Com a temes més secundaris es parla sobre la família, ja que, Blanca és envoltada de problemes amb el seu pare i Saïd va perdre als seus pares quan era molt petit. Això li va causar molt dolor.

2 Qui en són els protagonistes? Com es diuen? Com es caracteritzen? Utilitzeu exemples de la lectura a mode de justificació de com són.

Els protagonistes són Blanca i Saïd. Saïd és un pirata musulmà i Blanca és una dona cristiana que té un

pare molt controlador que no li deixa prendre cap decisió. El seu pare (Carles), vol que Blanca es faci monja.

Saïd és un pirata musulmà. Al començament és un home dur i estricte, però poc a poc va canviant, ja que s'enamora de la Blanca. Ella és una dona cristiana que té un pare molt controlador que no li deixa prendre cap decisió. El seu pare (Carles), vol que Blanca es faci monja. La família del ferran volia casar-lo amb la Blanca. Joanot sempre segueix les ordres que se li manen, és responsable i es fa amic de Saïd.

3 En quin temps i en quin lloc se situa la història?

L'obra de *Mar i cel* se situa en alta mar durant la primera meitat del segle XVII (1629). Succeeix en un vaixell. Concretament a una cambra del vaixell dels corsaris algerians.

4 En quants actes s'estructura l'obra *Mar i Cel*? Digueu quants són i feu un breu resum de l'argument de cadascun d'ells.

L'obra es divideix en 3 actes:

RESUM ACTE 1: 22 de setembre de l'any 1609. Som a Madrid, a la cort del Rei d'Espanya Felip III. I el Rei Felip ha decidit l'expulsió dels moriscos. Tots fora! Espanya és Cristiana. Els moriscos són una amenaça. Els nobles de València s'oposen a la idea. Els senyors valencians protegeixen els moriscos per tal de no perdre els seus vassalls, que treballen la terra per ells tot l'any, i de franc. Però res no impedirà fer fora dues-centes mil persones. Els nobles valencians podran quedar-se amb totes les seves pertinences. El Marquès de Caresena, virrei i lloctinent de la ciutat i el Regne de València dicta l'ordre d'expulsió. El Rei garanteix el bon tracte a les persones dels moriscos, però qualsevol d'ells que, passats els tres dies, sigui trobat pels camins, qualsevol el podrà prendre, robar-li el que porti, i si es defensés matar-lo sense pena per ell. Alguns caps de família es resisteixen a deixar la seva terra. Saïd, el fill petit de la família Salem, és testimoni de la mort dels seus pares durant l'expulsió. - Vint anys més tard. La mar Mediterrània està plena de pirates i corsaris que ataquen i capturen vaixells cristians per quedar-se'n les riqueses i vendre els presoners. Saïd s'ha convertit en un temut pirata i avui la seva tripulació celebra la captura d'un vaixell cristià on hi viatgen el virrei de València i la seva filla. Després d'una cruenta batalla, els pirates llencen al mar els cossos dels companys caiguts. Que Al·là aculli als germans que han perdut la vida lluitant al costat nostre. Ells no gaudiran de les riqueses guanyades als cristians, però Al·là els recompensarà eternament. Llenceu els cossos al mar. A la coberta del vaixell reparteixen el botí. El jove pirata Osman, de la terra d'Alger, és dels últims a triar. N'hi tocarà un botí ben magre... Mentre es va fent de nit, Osman canta el seu enyor d'un amor i d'una llar. Tancats a la bodega, els cristians capturats resten presoners, encadenats tots junts i sense gairebé menjar ni beure. Com una massa informe formada per caps, braços, cames i gemecs conviuen a les fosques. Només un raig de llum esmorteït entra a través de la reixa que els separa de la coberta. Finalment, els presoners són conduïts al castell de popa. Un d'ells es en Carles, el virrei de València, que viatjava rumb a Barcelona acompanyat de la seva filla, Blanca, i el seu promès Ferran. Saïd mana deslligar les dones. En Carles sembla un peix gros, en podran demanar un bon rescat. El virrei no vol que el reconguin; per això menteix fent-se passar per un pobre mercader, però Idriss el grumet, que coneix tots els racons del vaixell ha escoltat els cristians quan parlaven a la bodega, coneix la seva identitat i el desemmascara. Un dels pirates més veterans, en Joanot, que és un cristià renegat, fugitiu de la justícia, se'n recorda del Virrei i el reconeix: va ser ell qui va expulsar els moriscos!

Acte 2: Aquest botí és millor del que esperaven. Saïd ordena tornar els presoners a la bodega sense tocar-los un pèl. Però la temptació és massa forta i Malek, el segon a bord, deixa que els pirates s'abraonin de nit damunt les cristianes per satisfer els seus instints més baixos. Fa molts dies que naveguen i la sang batega al braç desarmat que els ha donat Al·là... Però Saïd els descobreix, posa ordre, destitueix Malek i el fa fuetejar. Dóna les claus de la nau a Joanot i mana que portin a Blanca, inconscient, a la seva cabina. Quan la Blanca torna en si, prova d'apunyalar en Saïd, però no ho

aconsegueix. Cara a cara, en Saïd li explica a Blanca que no és pas el primer cop que els cristians l'han volgut matar. Recorda la seva infantesa i com quedà orfe de pare i mare durant la injusta i salvatge expulsió dels moriscos de València. El dolor de Saïd i la trista història que li conta entredreixen el cor de la cristiana que comença a enamorar-se de qui l'ha fet presonera. Idriss el grumet, enfilat al pal major de la nau pirata, vege terra. La tripulació celebra la seva tornada a casa, però en aquests moments de la història, Saïd i Blanca s'han enamorat i ell li promet la llibertat. Ningú no la comprarà com a esclava. Confessa que ha fet virar el vaixell sense que ningú en sabés res i que no estan anant cap a Àlger, sinó que s'apropen a l'illa de Gerba on hi ha els espanyols. Malek s'assabenta de la traïció de Saïd i rabiós, lidera el motí dels pirates contra el seu capità. El destitueixen i s'emborratxen per celebrar-ho. Però mentrestant, en Joanot s'empesca una jugada que li proporcionarà un bon futur. A canvi d'un document signat pel virrei que li asseguri unes bones rendes i l'indult dels seus delictes, alliberarà els cristians i els guiarà per aconseguir el control de la nau. Els cristians surten de la bodega armats i sense cadenes. Hi ha una batalla sagnant i els pirates van caient un a un.

Acte 3: Saïd és el darrer dels pirates que segueix amb vida, i està a punt de ser ajusticiat. Blanca demana al seu pare que en tingui pietat, ja n'hi ha hagut prou de sang, prou odi, prou venjança. Però Don Carles s'hi nega i dona l'ordre. Blanca es posa entre el seu pare i Saïd: perdoneu-lo, o tindreu dues morts en lloc d'una. La germana de la Blanca i la resta de cristianes intenten fer entrar en raó la Blanca. En Ferran ofereix a Blanca la vida de Saïd a canvi que ella torni al seu costat com si res no hagués passat. Blanca ho rebutja i Carles decideix acabar amb la vida de la seva filla. Saïd, desesperat per la mort de la seva estimada, decideix llançar-se al mar amb ella i acabar així amb la vida de tots dos. La supèrbia i l'orgull han pogut amb Carles. En la mort de Saïd i Blanca hi ha una història d'amor derrotat que en cel brillarà com una estrella, i en el mar reviurà com un somni que indicava els camins de la pau.

- 5 Observeu el canvi que es produeix al llarg de l'obra en la imatge que tenen els personatges principals l'un de l'altre. Quins eren els seus prejudicis i d'on creus que provenien? Quins són els esdeveniments que els han fet canviar?

A l'inici de l'obra, els protagonistes (Saïd i Blanca) s'odien ja que pertanyen de 2 religions diferents: La cristiana i l'islam. El saïd és un home molt exigent amb els seus pirates, és fort i intenta no mostrar emocions. Blanca és una dona cristiana que és obligada pel seu pare a fer moltes coses que ella no vol fer. No la deixa pensar i no li deixa prendre les seves pròpies decisions. És molt religiosa i per això i per altres motius vol estudiar per a fer-se monja. El seu gran prejudici és bàsicament les seves religions. El que els fa canviar les emocions negatives i l'odi que sentien entre ells a les primeres escenes és la convivència i conèixer-se. Saïd s'acaba enamorant-se perquè ella li recorda a la seva mare i ella l'escolta i s'entenen. Blanca s'enamora perquè veu que Saïd és un home humil i bo que pot perdonar als cristians.

- 6 Creueu que l'obra és un bon exemple de la literatura del romanticisme? Raona i justifica la teva resposta. Busqueu el concepte de Romanticisme, us ajudarà.

Sí, ja que la literatura del romanticisme consisteix en el desenvolupament de la ironia romàntica i presència de l'esperit femení. El fet que a mar i cel hi hagi una història d'amor, és el que justifica que és un bon exemple de literatura del romanticisme. El que ens ensenya aquest llibre és que l'amor ho pot tot. També és el que ens ensenya la literatura romàntica.

Les obres literàries del romanticisme es caracteritzen per trencar les normes pròpies dels gèneres literaris, valorar la imaginació, l'original i el fantàstic sobre la raó. Barrejar la tragèdia amb la comèdia, exposar emocions, tenir un esperit valent...

- 7 El final de *Mar i Cel* és un final tràgic. De ben segur que us sona haver vist un desenllaç similar en altres obres. Feu una mica de recerca i expliqueu dos casos d'obres (no cal que siguin literàries) on puguem veure un final semblant.

Un dels final podria ser «Romeu i Julieta», ja que en aquesta obra els 2 protagonistes també tenen un final tràgic on moren els dos protagonistes amants, encara que no moren al mar, sinó que moren suïcidant-se per amor.

Un altre final tràgic semblant podria ser el de «Tots dos moren al final», ja que també acaben morint els protagonistes amants, encara que en aquest llibre ja es previsible que moriran perquè el títol ho indica.

- 4 Dagoll Dagom és una companyia de teatre que, entre altres obres, ha posat a escena *Mar i cel* en format musical. Busqueu, de manera breu, informació sobre aquesta companyia: història, direcció artística, representacions teatrals més emblemàtiques, etc.

Dagoll Dagom va ser creada l'any 1974 per Joan Ollé, un gran director i poeta. Se li va acudir fundar un grup de teatre, que s'anomenava NGTU (Nou Grup de Teatre Universitari), a la Universitat de Barcelona.

Més endavant li van canviar el nom a "Dagoll Dagom" i van realitzar les primeres interpretacions a la parròquia de Villarroel. Van estrenar la seva primera obra el 30 d'abril de 1974 amb els poemes "Yo era un tonto y lo que he visto me ha hecho dos tontos" de Rafael Alberti, però la companyia va començar a ser reconeguda l'any 1977 amb "No hablaré en clase", que tracta sobre la dictadura franquista. Joan Ollé decideix abandonar la companyia l'any 1977 i passen a formar part de l'equip directiu: Joan Lluís Bozzo, Miquel Perie i Anna Rosa Cisquella. Ells s'encarreguen de la direcció artística, de la producció executiva i de dirigir els càstings. El grup decideix professionalitzar-se a partir de l'any 1977.

Quants cops han representat *Mar i cel*? I en quins anys?
Han representat *Mar i cel* tres cops, la primera vegada va ser l'any 1987, la segona l'any 2004 i la tercera l'any 2014. El més probable és que l'any 2024 tornin a representar-la en honor als cinquanta anys que farà Dagoll Dagom.

5 Busqueu pel cercador les dues cançons més famoses del musical que Dagoll Dagom va fer de *Mar i cel*. Pistes: una és la més emblemàtica, la canten tots els pirates i es desenvolupa en tot el vaixell (a l'escenari hi havia un vaixell mida real). L'altra cançó és de ritme més lent, on intervenen només els protagonistes i es troben en una situació melancòlica.

Un cop endevinades, escolteu-les bé perquè haureu d'escriure els passatges de la lletra on es vegi:

Nom de la cançó 1: Himne dels Pirates		
	Lletra	Què ens pretén explicar?
Amor	I aquest mar estimat serà nostre Serà el mar dels germans musulmans I aquest mar estimat serà nostre Serà el mar dels germans musulmans	Mostra l'amor que hi ha entre les persones musulmanes i lo unides que estan.
Revolució	Però per a ells no hi haurà pietat Perquè Al·là ens ha volgut triomfants Però per a ells no hi haurà pietat Perquè Al·là ens ha volgut triomfants	Hi ha una revolució entre cristians i musulmans, que acaba desencadenant a una guerra.
Guerra	I arribarà el dia de glòria Quan ja no quedin cristians Que cantarem la gran victòria Dels fidels valents fills d'Al·là	Intenta explicar-nos com els musulmans volen acabar amb els cristians mitjançant una guerra, on guanyarien la victòria els musulmans.

Nom de la cançó 2: Perquè has plorat		
	Lletra	Què ens pretén explicar?
Amor	Però en aquest món cruel i sord Però en mig de l'odi i del horror Hi ha qui no vol arrossegar-se Hi ha qui no es creu aquesta farsa Hi ha algú que porta un món tan nou Veig una llum al fons del pou Que em fa tornar començar a viure Hi ha algú que lluita per ser lliure	Ella explica que ho està passant malament, però hi ha una persona que l'ajuda a tirar endavant, està enamorada. Gràcies a ell creu que se n'assortirà i podrà ser feliç.
Revolució	----	---
Guerra	Per ells la guerra és important I tot és lluita i envestida D'homes ferotges i inhumans Que no s'estimen ni la vida	Explica com a tothom li importa més la guerra que l'amor. Només tenen odi i es passen el dia <u>lluitant</u> sense por a perdre la vida.

6 Llegeix un fragment d'aquesta obra a la pàgina 23 del teu llibre de text. No us oblideu de llegir la informació inicial, molt il·lustrativa. En podríeu fer una representació a classe? A veure si sou capaços de mostrar els vostres dots interpretatius!